

Ing. Arch. Pavel Prouza: německá sociálně demokratická architektura komunálního bydlení v Ústí nad Labem letech 1918-1938

Oponentní posudek disertační práce

Tématem distertační práce Pavla Prouzy je pozoruhodný a dosud jen velmi málo probádaný fenomén komunální architektury v Ústí nad Labem. Je zřejmé, že byť i jen archivní prvovýzkum by naše povědomí o souvislostech vzniku městských sociálních staveb v německém sociálně-demokratickém Ústí nad Labem posunul výrazně kupředu. Předložená disertační práce jde však ještě mnohem dále. Její autor se - naštěstí! - nespokojil s pouhým sběrem archivních dokumentů, ale pokusil se i o jejich zařazení do velmi širokého společensko-politického kontextu. Uvodní kapitoly práce jsou proto věnovány kritckému představení bytové problematiky v poválečné Střední Evropě s důrazem na německé prostředí, které bylo pro meziválečný vývoj v Ústí přirozeně nejdůležitější. Následuje podrobný rozbor situace v samotném Ústí s charakteristikou hlavních protagonistů městské sociální výstavby. Detailně je analyzován stavební program jednotlivých etap výstavby s důrazem na dispoziční řešení domů a jeho souvislosti s dobovou legislativou i diskusí o podobě minimálního sociálního bydlení. Pomyslnou červenou nití hlavních kapitol jsou dobové diskuse, které se o jednotlivých realizacích vedly. Některé z nich, jako například politicky podbarvená otázka preference sociálních nájemních bytů nad solitérní rodinnou výstavbou, nebo pozoruhodná diskuse o aspektech pavlačového uspořádání nájemních domů, mají zjevně velký význam i pro pochopení architektury v jiných oblastech a regionech. Samostatná kapitola je věnována jen velmi málo známé postavě architekta Franze Josefa Arnolda, který byl autorem většiny městských sociálních domů a v jehož díle autor velmi zajímavě sleduje názorové proměny i konstanty, které opět do značné míry souvisejí s německým prostředím a jeho poměrně bouřlivými proměnami. Následuje stať o architektonickém výrazu jednotlivých staveb a závěr.

Práce je od počátku psána se zralým kritickým nadhledem, který autor dokázal udržet i v obtížných kapitolách, týkajících se dobové i aktuální interpetace německé architektury různými názorovými proudy. O to větší škoda je, že některé důležité pasáže, týkající se zejména mezinárodního nebo pražského kontextu dané problematiky, jsou vybaveny jen velmi chabým poznámvým aparátem, který bohužel nemůže sloužit za východisko k dalšímu studiu tématu. V některých případech je hlavním a někdy dokonce jediným

(sídliště Alte Heide) zdrojem wikipedie, což vzhledem k její anonymitě a neověřitelnosti zdrojů považuji u disertační práce za závažný lapsus (se třemi vykřičníky!!!), vysvětlitelný snad jen stresem v závěru jejího zpracování.

Snad právě ne zcela dostačující práce se zahraniční literaturou vedla k tomu, že záver práce se namísto shrnutí tématu a jeho zasazení do patřičného středoevropského uměleckohistorického kontextu věnuje jistě závažnému, ale z hlediska celkové struktura a i určité gradace práce na tomto místě poněkud nepatřičnému tématu památkové ochrany dotčených staveb.

Tyto námitky nicméně naštestí nemohou oslabit zásadní přínos i nespornou kvalitu práce, která by si - po zapracování výše řečeného - rozhodně zasloužovala být publikována. Rád ji proto doporučuji k obhajobě.

V Praze, dne 27.8.2013

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.